

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.04.070>
УДК 811.161.2'373.611"200"

Т.Л. ХОМИЧ, кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української мови і літератури
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013
E-mail: chnpu@chnpu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4557-3174>

АВТОРСЬКЕ СЛОВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПРОЗОВОМУ ДИСКУРСІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ

У статті обґрунтовано домінуючий спосіб складання в індивідуально-авторському словотворенні української художньої прози початку ХХІ ст., проаналізовано типи оказіональних юкстапозитів. У межах словоскладання виокремлено прикладкоутворення, з'ясовано параметри його використання. Окреслено різновиди основоскладання, зрощення та аббревіації. Простежено особливості вживання оказіоналізмів, утворених за цими способами. Відзначено тенденцію до утворення оказіональних телескопізмів.

Ключові слова: складання, складні слова, словоскладання, основоскладання, аббревіація, телескопія, оказіоналізм.

В українській лінгвістиці теорію складного слова, його морфемну структуру, семантичні властивості, дериваційні особливості, уживання композитів та юкстапозитів у різних функційно-стильових дискурсах досліджували І.І. Ковалик (Ковалик, 1979), Г.Ю. Касім (Касім, 1977), Н.Ф. Клименко (Клименко, 1984), О.А. Стишов (Стишов, 1999), А.М. Нелюба (Нелюба, 2007), Є.А. Карпіловська (Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк, 2008), І.Я. Мислива-Бунько (Мислива-Бунько, 2013), Л.Є. Азарова (Азарова, 2016), Л.П. Кислюк (Кислюк, 2017) та інші мовознавці.

Функціонуванню складних слів у художньому стилі присвячені праці В.П. Ковальова (Ковальов, 1983), Г.М. Віняр (Віняр, 1995), Ж.В. Колоїз (Колоїз, 2007), Г.М. Вокальчук (Вокальчук, 2008) та інших дослідників.

Цитування: Хомич Т.Л. (2023). Авторське словотворення в українському художньому прозовому дискурсі початку ХХІ сторіччя. *Українська мова*, 4(88), 70–82. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.04.070>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2023. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

У різних стилях української літературної мови, зокрема в публіцистичному, художньому та розмовному, помітне широке використання okazіональних складних слів. Із 90-х років ХХ ст. потенціал складання розширився під впливом екстра- та інтралінгвальних чинників, серед яких — поповнення українського лексикону іншомовними елементами, що слугують базою для утворення складних слів, дія закону економії мовних засобів, пошук нових експресивних форм, інформатизація і комп'ютеризація тощо.

Наукових праць, присвячених комплексному вивченню okazіонального словотворення в художніх тестах, у сучасній лінгвоукраїністиці небагато. Утворення складних слів аналізують здебільшого під час дослідження мовотворчості конкретного автора чи принагідно, коли з'ясовують певні лінгвістичні проблеми. Проте okazіональне утворення складних слів, ухвалення їх до узусу, відповідність / невідповідність цих слів словотвірним нормам — це те коло проблем, яке потребує уваги українських мовознавців. Пропонована стаття є спробою окреслити різновиди індивідуально-авторського словотворення в українському художньому прозовому дискурсі початку ХХІ ст., чільне місце в якому посіли okazіональні деривати складної будови.

Складне слово, утворене одним із різновидів складання (словоскладанням, основоскладанням, аббревіацією), у художньому тексті є цілісно оформленою лексичною одиницею. Воно репрезентує у граматичному й семантичному планах потрібне для художнього контексту нове значення, а не просто відображає зміст його твірних компонентів: «композиції і складені назви здатні передавати багатшу семантику, ніж прості найменування» (Касім, 1977, с. 79). Прозові українські художні тексти початку ХХІ ст. багаті на авторське творення складних слів, причому воно оперте здебільшого на словотвірні зразки української літературної мови, напр.: *Одним пальчиком до намистинки дотягнулася, торкнулася і вретіт всміхнулася, на маму зиркнула — мовляв, не зникли, справжні-справжнісінькі!* (Дашвар 1, с. 15); *А якось-то вівчарі з Трав'яного в жидовій корчмі розказали диво-дивенне* (Матіос 3, с. 10); *...їй хотілося чогось такого-претаккого, що рознесло б голову на друзки від здивування й зачарування* (Дереш 1, с. 20); *У вітальні-кухні-передпокої висять ностальгічно гарні, дуже якісні фотокартки* (Кононенко, с. 7); *Нас позбавляли сну настільки безжально-безглуздо, що наша сонливість рибилася хронічно* (Андрухович Ю. 2, с. 170).

Словоскладання традиційно визначають як спосіб словотворення дво- або кількакореневих похідних — юкстапозитів поєднанням окремих слів чи словоформ (Клименко, 2007б, с. 639). У новітніх дослідженнях зі словотвору цей спосіб називають юкстапозицією, а його деривати — юкстапозитами (Віняр, 1995, с. 15; Мислива-Бунько, 2013, с. 114).

У межах юкстапозиції, як засвідчують тексти української художньої прози, широко використане прикладкоутворення. Помітне переважання іменникових okazіональних юкстапозитів, що спричинено функційними

потребами художнього стилю. Метафора, побудована на основі юкстапозита-субстантива, влучно характеризує образи певного твору, формально стисло й семантично розлого презентує риси героїв, напр.: *...багатьом і двадцяти п'яти ще не було, феномени, вундеркінди, діти-квіти і всяке таке* (Андрухович Ю. 2, с. 231); *Господи, якби той франт-писака міг бачити її* (Роздобудько 2, с. 6); *...стрибун-невдаха, що свого часу посів чи не сімдесят дев'яте місце на обласній спартакіаді* (Андрухович Ю. 1, с. 49).

Стилістично яскравішими, такими, що активізують увагу реципієнта, видаються складні лексичні одиниці, утворені на основі наявних в українській мові кодифікованих слів, напр.: *...мине тиждень-другий, і люди-юди позаздрять навіть теперішньому Северениному життю* (Матіос 1, с. 21); *...і увійти до цього двору таким собі вісімнадцятилітнім принцом-зайдою* (Андрухович Ю. 2, с. 109); *А так, чого доброго, був би нині якимось хронічним депутатом чи ще гірше — політиком-невдахою* (Андрухович Ю. 2, с. 304); *...говорять про якогось викладача-ідіота, що звіріє і принижує студентів* (Дністровий, с. 25); *Сідай, Сіярику-Телесіку, за парту. Ні, ти не на парту, а за парту сідай. Сміхота! ...Я Сіяр-завойовник!* (Андрусяк, с. 29). Такі складні слова сформовані внаслідок поєднання прикладкового й означуваного слова. Прикладку вжито переважно в постпозиції до означуваної лексеми, і вона виконує роль засобу характеристики того денотата, який виявляє себе в ядерному компоненті лексичного значення, що є в першій частині утвореного складного слова. Друга частина складної лексеми формалізує конотативний макрокомпонент, що містить емотивно-оцінні, а іноді й образні складники, напр.: *...зобразити з себе, приміром, геть непрактичну розтелепу, якій усе валиться з рук, яка нездатна навіть на стіл до ладу накрити й перед приходом гостей раденько обертається мужеві-всезнайкові на дрібного попихача* (Забужко 1, с. 162); *Розважаються і посміхаються над нареченим-лопухом* (Хомин, с. 171); *...вона напише в якій-небудь жовтій газетці-клозетці, що Гоцинська ненавидить жінок* (Забужко 3, с. 259); *...кажуть, під Києвом усі пансіонати вже забиті московськими варягами-бابلорубами* (Дашвар 2, с. 390).

Іноді прикладка стоїть у препозиції до означуваного слова, і тоді конотативну семантику зосереджено в першій частині складної лексеми, напр.: *Звідси, згори, видно було безліч кубиків-будинків* (Воронина, с. 62); *Піраміда зла вивершувалась яким-небудь товаришем Андроповим у захмареному Кремлі. Якимось таким злим чаклуном-гебістом* (Андрухович Ю. 2, с. 169); *...перетворився в моїй уяві на справжнього Мальборо-мена, жорсткого, сухого, мужнього, засмаглого* (Андрухович С. 2, с. 214); *Неначе велетенська риба ковтнула тих людей, а тоді голосно клацнула пащекою-дверима, вдоволено зітхнула і рвонула вперед, у морок тунелю* (Воронина, с. 63).

Дехто з письменників утворює нову форму слова, укладаючи в неї свій індивідуальний зміст. Так, Марія Матіос використала оказіоналізм *відсидентни-дисидентни*, що має потужний експресивний потенціал і яскраво відображає нюанси її творчої думки, напр.: *...якби оці малопритомні і добре-продажні відсидентни-дисидентни з усієї сили не намагались*

втовкмачити (Матіос 1, с. 71). Прозове мовлення Ліни Костенко також вирізняється оказіональністю, пор.: *Оскільки для не-громадян найріднішою є не-мова, тобто не українська і не російська, гібрид-ерзац-мішанка, то може б, саме їй надати статус державної?* (Костенко, с. 268).

В українському художньому дискурсі багато оказіональних прикметникових юктапозитів, які поза контекстом є ефемеризмами, словами-одноденками, напр.: *...у наших розмовах обов'язково виникне чимало **болісно-солодких** тем* (Андрухович Ю. 2, с. 5); *...ось старий місцевий дід затягується місцевою **вбивче-міцною** сигаретою* (Карпа 1, с. 92); *...з відходом **ковбасно-совкової** парадигми об'єктам нападів і зазіхань справді є що втрачати* (Іздрик 2, с. 109); *...тільки коло якась надто вже **доскоцька-допитацька** молодичка й далі солодко сокотала* (Забужко 2, с. 9).

Серед складних оказіональних прикметників та прислівників переважають ті, що утворені повторенням однакових чи подібних (синонімних) за значенням прикметників або прислівників, тобто редуплікацією, напр.: *Російські переклади були потрібні для того, щоб **таємно-таємниче** жури в Москві мене оцінило* (Андрухович Ю. 2, с. 293); *...час тягнеться **поволі-поволі*** (Ульяненко, с. 12).

Юктапозитні ад'єктиви у своїй морфемній структурі часто мають словотворчий формант — префікс або суфікс, який експресивізує певний художній засіб автора, здебільшого епітет, напр.: ***Густа-густюща** темрява горища* (Хомин, с. 23); *Курсант у тих ділах **грицаний-перегрицаний*** (Дереш 1, с. 20).

У художніх прозових текстах початку ХХІ ст. використано також дієслівні юктапозити, утворені редуплікацією, напр.: *Того дня надворі шуміла злива — і вітер, здавалося, от-от відірве від землі їхній будинок і **закрутить-понесе** світ за очі* (Воронина, с. 62); *Думки-сумніви **верещали-боролися** за право диктувати їй настрої і вчинки* (Дашвар 2, с. 136); *Чи то ліхтарі, чи тисячі котячих очей **видивляються-пильнують** за ним із темряви* (Воронина, с. 64); *Ішла тільки тоді, коли відчувала, що сили мої відновилися, що я знову готова **мити-прати-прибирати**, тягати сумки й керувати великим відділом* (Роздобудько 1, с. 70).

Нерідко прозаїки вдаються до багаторазового повторення тієї самої лексики або її частини, щоб передати експресивну семантику, зокрема високу міру вияву певної ознаки, украй інтенсифіковану дію, тяжкий фізичний чи психо-емоційний стан людини тощо, напр.: *Ворони **влітають на дах — і перед очима стає **чорно, чорно-чорно, чорно-чорно-пречорно**** від чорного вороння...* (Дереш 1, с. 229); *Ноги **тупо-тупо-тупо-тупо-тупотіли*** (Дереш 1, с. 231).

Автори українських прозових текстів зрідка послуговуються зрощенням, яке в українському мовознавстві вважають діахронним лексико-синтаксичним способом словотворення, що відрізняється від чистого словоскладання «тим, що слова, утворені зрощенням, в усіх формах повністю тотожні за морфемним складом еквівалентному словосполученню», у цих словах збережено також синтаксичний зв'язок компонентів

цього словосполучення та їхню послідовність (Клименко, 2007а, с. 219). За цими ознаками лексикалізовані складні слова, утворені способом зрощення, відрізняються від графічного поєднання кількох слів в одну лексему (одного з прийомів мовної гри!), що його письменники тепер нерідко вживають із винятково художньою метою — привернути увагу читача до зображуваного за допомогою експресивних мовних форм, пор.: *Вона не хотіла їхати до Парижу **нап'ятнадцятьднівобожякещастя*** (Карпа 1, с. 15); *Світу не потрібна свобода, тому що вона осердя **тутізараз*** (Дереш 1, с. 210); — *Не буде, — твердо пообіцяла собі пані Рома **Міждвохчоловіків*** (Андрухович Ю. 1, с. 148); *Бриніло в мізках: **нехайвонадастьменіспокійбільшенеможунехайвонадастьменіспокійянеможубільше*** (Меднікова, с. 139); *Все було гаразд, поки Мілена працювала в службі новин — двічі на день з'являлася перед камерою з увімкненим ув очах вологим слявом **«о-якарадість-знову-вас-бачити»*** (Забужко 1, с. 125); *Батьки не схвалювали мого **читання-всього-підряд*** (Мензатюк, с. 106).

Зрощенням унаслідок компресії фразеологізму *шматувати серце* та використання словотворчого префікса і суфікса утворено складний оказіональний іменник *серцепошматовувач*, напр.: *А як називається той, хто безкорисливо відриває від себе шматок серця? **Серцепошматовувач?*** (Матіос 1, с. 94).

Основоскладання кваліфікують як «найпродуктивніший спосіб творення складних слів у сучасній українській мові, що полягає у поєднанні основ за допомогою сполучних голосних **о** (*тонкошкірий*), **е** (*буревій*), **и** (*прудивус, чотириповерховий*) та деяких інтерфіксальних морфем: **-ох** (*двохатомний*), **-ою** (*троюрідний*)» (Клименко, 2007в, с. 466). Цей різновид складання називають композицією, а його деривати — композитами.

Дослідники констатують, що композиція на сучасному етапі розвитку мови є одним із найактивніших способів словотворення (Стишов, 1999, с. 9).

В українській художній прозі ХХІ ст. безліч оказіональних складних лексем, утворених основоскладанням: чистим (*болиголова*), основоскладанням і суфіксацією (*ложкомийка*), основоскладанням і нульовою суфіксацією (*дуболом, бабодур*), основоскладанням і конфіксацією (*селопристоличене*), напр.: *Якби щось добре ... а то ж одна **болиголова*** (Матіос 2, с. 116); *...ця **ложкомийка** зустріла його як рідного* (Меднікова, с. 56); *...той біленький малюк із перетягненими ниточкою пухкими ручками на старому фото та нинішній **дуболом, метр-вісімдесят-вісім-вісімдесят-два-кіло**, — таки одна й та сама особа* (Забужко 3, с. 380); *Не люблю **бабодурів**, а ти не такий, за тобою жінка* (Меднікова, с. 103); *А Євка так мріяла хоч із місяць не чути цього дикого юкрейніан рашена в **селопристоличеному** виконанні* (Карпа 1, с. 14).

Автори художніх творів ввели до мовної канви творів композитні оказіоналізми, що позначають якесь нове поняття чи новий образ, про які йдеться, напр.: — *Панове студенти! — сказав він. — Ви починаєте вивчати науку **рукавицезнавство**. — А чому не **шапкознавство?** Або **чере-***

викоплавство? — спитали студенти (Мензатюк, с. 108); *Тим часом до класу зайшла мудра сова і почала урок лісознавства* (Матюша, с. 37); — *Питання рукавицевиростання треба без зволікання ставити на голосування!* — загаласували вони, почавши своє засідання. — *Ні, питання рукавицеzbирання вимагає доопрацювання!* — загаласували інші. *І так вони галасували й голосували, голосували й галасували...* (Матюша, с. 110); *...але я не уявляла, як він їде містом — і лишає очі на отих молодюсінських голопупницях* (Матіос 1, с. 94); *На одного директора в середньому припадало по півтора-два бармена. Якщо брати в динаміці — 1,3 барменолюдини на місяць* (Даниленко, с. 111); *Це трапляється навіть із такими порцеляносередними дівчатами, як я* (Денисенко, с. 35).

Складниками цих okazіональних композитів, як бачимо, є також іншомовні основи, що свідчить про їх словотвірне освоєння в українській мові (Азарова, 2016, с. 229).

Абревіація в українській художній прозі початку ХХІ ст., на відміну від інших функційних стилів, не має тенденції до широкого застосування. Г.М. Вокальчук зазначає, що абревіатура, незалежно від різновиду, слугує економією мовних засобів, виконує роль однослівних заміників описових назв. Позначуване отримує два імені (повне й скорочене), які, маючи спільний денотат, тотожні (Вокальчук, 2008, с. 267). Поодинокі стилістичне вживання абревіатур у художньому тексті формує конотативний зміст лексеми, здебільшого є експресивним засобом мови твору, поживляє динаміку читання, посилює його вплив на читача.

Літерні й звукові абревіатури представлені обмежено в художніх текстах цього періоду, проте й вони слугують потужним експресивним засобом впливу на реципієнта, виражають комічність, іронічність, саркастичність, напр.: *...переходити на протилежний від Маріци бік вулиці жителі Мишина почали відтоді, як місцеве радіо ОБС (“одна баба сказала”) повідомило останні вісті загубленого між землею й небом містечка* (Матіос 3, с. 41); *Перше, що запитала моя колишня-перша-й-остання дружина (в подальшому „к^д), де я збираюся ночувати* (Іздрик 1, с. 7); *Саморозпечені своєю ж пропагандою сепаратисти закликають до створення Південно-Східної Української Автономної республіки (коротко — ПІСУАР)* (Костенко, с. 396).

Для художнього дискурсу характерний прийом «озвучення» певного скорочення, суть якого полягає у фонетичному відображенні його «нелітературної» вимови, часто російської, напр.: *Уяви собі: такий примерхлий листопадовий ліс, 12 кеме від містечка* (Андрухович Ю. 2, с. 176); *...приїхав московський власник з дружиною, з’явився голова російського культурного центру, прийшли російськомовні поети і теде* (Дереш 2, с. 108); *У вересні нас повезли на т.зв. сеге-роботи* (Андрухович Ю. 2, с. 119); *Цей лабіринт і є наша доля, проста, як вхід-вихід, лоно-нулик, ротик-хрестик, вкл-викл* (Іздрик 2, с. 230); *...після виходу в тзв «вільний світ», вождь продовжив практику неучасті* (Іздрик 1, с. 265). Незвична графічна форма таких одиниць привертає увагу читача, від них утворюють складні

похідні, мотивовані їхньою внутрішньою формою, напр.: *Павільйон, де зазвичай продавали беушні ровери* (Андрухович С. 1, с. 6); *...біля апаратури вовтузилися пацанчата петеушного віку* (Кокотюха, с. 105); *Це ж був сервєрівський метод, совєти купували революцію на корню* (Покальчук, с. 109).

Автори художніх текстів удаються до послуговування аббревіатурами, що властиві розмовному стилеві, часто це лексеми жаргонно-сленгової субмови, напр.: *Довбеш ті білети, ходиш на консультації після уроків, з керою* [класний керівник] *“по душах” розмовляєш* (Дереш 2, с. 16); *Якби знайшлося місце, кєра наставила би сто таких знаків оклику* (Дереш 3, с. 11); *Ми не писали диктант, як це робилося попередніми шестикласниками, а вчили білети з укрмови* (Дереш 2, с. 15).

Найрозлогішу конотативну семантику майстри слова передають за допомогою оказіональних лексем, утворених способом складової й мішаної аббревіації [(напр.: *...її феміністки тимчасово перебазувалися в нашу квартиру. У нас тепер дома цілий бабком* (Костенко, с. 144); *...з Донецька прибувають частини бандформувань* (Костенко, с. 399); *Ярчик Волшебник недаремно два місяці лазив інтернетрями* (Андрухович Ю. 1, с. 165)]; до якої в ролі неформального додаткового засобу можуть додавати прийом мовної гри [(напр.: *Політика, строго з грецької, це мистецтво керувати державою. Натомість тільки й чуєш: «політика — це мистецтво компромісів», «політика — це брудна справа», «бардак», «дерибан» і т. д. По-моєму, тут уже потрібні не політологи, а політпатологи* (Костенко, с. 37)].

На противагу аббревіації ширше використовуваним стає спосіб телескопії для утворення складних оказіональних лексем у художньому прозовому дискурсі. Його вважають автономним новітнім способом словотвору, хоч деякі дослідники відводять йому проміжне місце між словоскладанням та аббревіацією (Жлуктенко, 1981, с. 47). Телескопію звичайно визначають як спосіб словотворення, за якого «склеюються початковий елемент одного слова з кінцевим другого» (Клименко, 2007г, с. 705). Відомі й ширші тлумачення цього способу словотворення, які передбачають інші види утинання базових слів (Тимошенко, 1975, с. 76—84; Галишин, 2011, с. 82—87), що свідчить про відсутність усталеного визначення цього способу творення оказіональних дериватів — телескопізмів. Принциповим є те, що аббревіація спирається на словосполучення, тоді як телескопія зорієнтована на розрізнені слова, які поєднані відношеннями сурядності і не є синтагматично пов'язаними (Клименко, 2007г, с. 705).

Телескопізми наповнені переважно виразною конотативною (негативною, навіть вульгарною) семантикою, яку розкриває контекст, пор.: *До пам'ятника прошкує урядова делегація на чолі з президентом. Попереду, за ритуалом, гопакедія в шароварах, у віночках і плахтах, несе кошики з квітами* (Костенко, с. 92); *Збаналізований образ України. У людей Сиренка, у людей Русалонька, а в нас українська Барбі. Хтось її називає Хрестя, а дехто й Дівка на фалосі, і навіть — Тріумфалос, бо тут на свята споруджується трибуна і марширують паради* (Костенко, с. 255); *Так закін-*

чився **февруарій** (Костенко, с. 270); *Геть Кучму! Будемо стояти на смерть. Цей день увійде в нашу історію як 9 **мартобря*** (Костенко, с. 92); ...кроки з відкриттям **LJ** дозволили знову насолодитися всіма аспектами народного менталітету. Чи то пак **віртуалітету** (Денисенко, с. 97); *Так, це було передусім поступове згасання його сексуальності, хоч іноді принагідно завважене миготіння всіляких вуличних стегон і сідниць ще могло розворушити в ньому колишнього **сперматозавра*** (Андрухович Ю. 1, с. 65).

Отже, для індивідуально-авторського словотворення в українській художній прозі початку ХХІ ст. характерні такі особливості:

1) найпродуктивнішим способом творення okazіоналізмів є складання, що спричинено впливом екстра- та інтрамовних чинників; помітно домінують okazіональні юкстапозити з першим або другим прикладковим компонентом;

2) широко вживані okazіоналізми різної частиномовної належності, утворені повторенням однакових чи подібних слів, тобто редуплікацією;

3) зрощення як спосіб творення складних слів представлене утворенням поодиноких okazіоналізмів лише на основі фразеологізму;

4) активно вживані okazіональні лексеми, утворені основоскладанням — чистим і поєднаним з афіксальними словотворчими засобами;

5) абрєвіацію як спосіб творення okazіональних дериватів використано порівняно обмежено; переважають абрєвіатури жаргонно-слєнгового дискурсу, марковані чужомовним впливом;

6) виразною є тенденція до утворення телєскопізмів із пейоративною семантикою.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Андрусяк — Андрусяк І. (2016). *Стефа і Чакалка*. Київ: Фонтан казок.

Андрухович С. 1 — Андрухович С. (2005). *Жінки їхніх чоловіків*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ.

Андрухович С. 2 — Андрухович С. (2007). *Сьомга*. Київ: Нора-Друк.

Андрухович Ю. 1 — Андрухович Ю. (2007). *Дванадцять обручів*. Київ: Критика.

Андрухович Ю. 2 — Андрухович Ю. (2007). *Таємниця*. Харків: Фоліо.

Воронина — Воронина Л. (2008). *Хлюсь та інші*. Київ: Грані-Т.

Даниленко — Даниленко В. (2008). Свято гарбузової княгині. *Новочасна література. Тексти. Тримісячник*, 2(6), 132—143. Київ: Вид-во «Дивослово».

Дашвар 1 — Дашвар Люко. (2008). *Молоко з кров'ю*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».

Дашвар 2 — Дашвар Люко. (2009). *РАЙ.центр*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».

Денисенко — Денисенко Л. (2006). *Танці в масках*. Київ: Нора-Друк.

Дереш 1 — Дереш Л. (2007). *Архе: Монолог, який усе ще триває*. Харків: Фоліо.

Дереш 2 — Дереш Л. (2008). *Намір!* Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».

Дереш 3 — Дереш Л. (2008). *Поклоніння ящірці: Як нищити ангелів*. Харків: Фоліо.

- Дністровий** — Дністровий Анатолій. (2005). *Патетичний блуд*. Харків: Фоліо.
- Забужко 1** — Забужко О. (2004). *Сестро, сестро*. Київ: Факт.
- Забужко 2** — Забужко О. (2008). Казка про калинову сопілку. *Новочасна література. Тексти. Тримісячник*, 4(8), 5—81.
- Забужко 3** — Забужко О. (2009). *Музей покинутих секретів*. Київ: Факт.
- Іздрик 1** — Іздрик Ю. (2006). *Флешка*. Івано-Франківськ: Лілея — НВ.
- Іздрик 2** — Іздрик Ю. (2009). *Таке*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
- Карпа 1** — Карпа І.І. (2007). *50 хвилин трави (Коли помре твоя краса)*. Харків: Фоліо.
- Карпа 2** — Карпа І.І. (2008). *Фройд би плавав*. Харків: Фоліо.
- Кокотюха** — Кокотюха А. (2007). *Легенда про безголового*. Київ: Нора-Друк.
- Кононенко** — Кононенко Є. (2006). *Повії теж виходять заміж*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
- Костенко** — Костенко Л. (2011). *Записки українського самашедшого*. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.
- Матюша** — Матюша П. (2022). *Вічка: казки*. Гайсин: «ТУТ».
- Матіос 1** — Матіос Марія. (2005). *Щоденник страченої*. Львів: ЛА «ПІРАМІДА».
- Матіос 2** — Матіос М. (2007). *Солодка Даруся*. Львів: ЛА «ПІРАМІДА».
- Матіос 3** — Матіос М. (2008). *Москалиця; Мама Маріца — дружина Христовора Колумба*. Львів: ЛА «ПІРАМІДА».
- Меднікова** — Меднікова М. (2006). *Зірка*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
- Мензатюк** — Мензатюк З. (2006). *Київські казки*. Львів: Видавництво Старого Лева.
- Покальчук** — Покальчук Ю. (2005). *Паморочливий запах джунглів*. Харків: Фоліо.
- Роздобудько 1** — Роздобудько І. (2006). *Дванадцять, або Виховання жінки в умовах, не придатних до життя*. Харків: Фоліо.
- Роздобудько 2** — Роздобудько І. (2007). *Останній діамант міледі*. Харків: Фоліо.
- Ульяненко** — Ульяненко Олесь (2009). *Жінка його мрії*. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
- Хомин** — Хомин І. (2006). *Сакрал*. Харків: Фоліо.

ЛІТЕРАТУРА

- Азарова Л. (2016). Закономірності структурної організації багатокомпонентних складних слів у концепції «золотої» пропорції. *Проблеми гуманітарних наук. Серія «Філологія»*, 38, 225—235.
- Віняр Г.М. (1995). Особливості оформлення новотворів способом телескопії. *Українська мова: питання системи і функціонування* (с. 17—19). Кривий ріг: Криворізький національний університет.
- Вокальчук Г. (2008). *Словотворчість українських поетів ХХ століття*: монографія. Острого: Нац. ун-т «Острозька академія».
- Галишин І.М. (2011). Телескопія як один із новітніх способів словотвору в англійській мові. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*, 3(2), 82—87.
- Жлуктенко Ю.А. (1981). *Неологизмы — телескопные слова. Английские неологизмы*. Киев: Наук. думка.

- Касім Г.Ю. (1977). Про причини появи топонімічних композитів. *Мовознавство*, 4, 76—80.
- Кислюк Л.П. (2017). *Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку*. Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Клименко Н.Ф. (1984). *Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові*. Київ: Наукова думка.
- Клименко Н.Ф. (2007а). Зрощення. «Українська мова». *Енциклопедія* (с. 211). Київ: «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана.
- Клименко Н.Ф. (2007б). Словоскладання. «Українська мова». *Енциклопедія* (с. 616—617). Київ: «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана.
- Клименко Н.Ф. (2007в). Основоскладання. «Українська мова». *Енциклопедія* (с. 447). Київ: «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана.
- Клименко Н.Ф. (2007г). Телескопія. «Українська мова». *Енциклопедія* (с. 705). Київ: «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана.
- Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. (2008). *Динамічні процеси в лексиконі сучасної української мови*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Ковалик І.І. (1999). Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову. *Словотвір сучасної української літературної мови* (с. 5—56). Київ: Наук. думка.
- Ковальов В.П. (1983). Словотвір художніх неологізмів. *Українська мова і література в школі*, 6, 24—27.
- Колоїз Ж.В. (2007). *Українська оказіональна деривація*: Монографія. Київ: Акцент.
- Мислива-Бунько І.Я. (2013). Юкстапозитні назви осіб у сучасній українській пресі. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*, 8(5), 114—119.
- Нелюба А. (2007). *Явища економії в словотвірній номінації української мови*. Харків: «Сучасний друк».
- Стишов О.А. (1999). Особливості розвитку лексичного складу української мови кінця ХХ століття. *Мовознавство*, 1, 7—21.
- Тимошенко Т.Р. (1975). *Телескопія в словообразовательной системе современного английского языка* [дисс. ... канд. філол. наук]. Київ.

Статтю отримано 21.07.2023

LEGEND

- Андрусак** — Andrusiak, I. (2016). *Stefa and Chakalka*. Kyiv: Fontan kazok (in Ukrainian).
- Андрухович С. 1** — Andrukhovych, S. (2005). *Wives of their husbands*. Ivano-Frankivsk: Lileya-NV (in Ukrainian).
- Андрухович С. 2** — Andrukhovych, S. (2007). *Salmon*. Kyiv: Nora-Druk (in Ukrainian).
- Андрухович Ю. 1** — Andrukhovych, Yu. (2007). *Twelve hoops*. Kyiv: Krytyka (in Ukrainian).
- Андрухович Ю. 2** — Andrukhovych, Yu. (2007). *Mystery*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Воронина** — Voronyina, L. (2008). *Khlius and others*. Kyiv: Hrani-T (in Ukrainian).
- Даниленко** — Danylenko, V. (2008). Holiday of the pumpkin princess. *Modern Literature Texts. Three-monthly*, 2(6), 132—143. Kyiv: Dyvoslovo (in Ukrainian).
- Дашвар 1** — Dashvar, Liuko. (2008). *Milk with blood*. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).
- Дашвар 2** — Dashvar, Liuko. (2009). *Paradise. center*. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).
- Денисенко** — Denysenko, L. (2006). *Dancing in masks*. Kyiv: Nora-Druk (in Ukrainian).
- Дереш 1** — Deresh, L. (2007). *Arche: A monologue that is still going on*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Дереш 2** — Deresh, L. (2008). *Intent!* Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).

- Дереш 3** — Deresh, L. (2008). *Warship of the lizard: How to destroy angels*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Дністровий** — Dnistrovyi, A. (2005). *Pathetic Fornication*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Забужко 1** — Zabuzhko, O. (2004). *Sister, sister*. Kyiv: Fact (in Ukrainian).
- Забужко 2** — Zabuzhko, O. (2008). Tale of the viburnum pipe. *Modern Literature. Texts. Three-monthly*, 4(8), 5—81 (in Ukrainian).
- Забужко 3** — Zabuzhko, O. (2009). *Museum of abandoned secrets*. Kyiv: Fact (in Ukrainian).
- Іздрік 1** — Izdryk, Yu. (2006). *Fleshka*. Ivano-Frankivsk: Lileya-NV (in Ukrainian).
- Іздрік 2** — Izdryk, Yu. (2009). *Take*. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).
- Карпа 1** — Karpa, I.I. (2007). *50 minutes of grass (When your beauty dies)*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Карпа 2** — Karpa, I.I. (2008). *Freud would cry*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Кокотюха** — Kokotiukha, A. (2007). *Legend about the headless*. Kyiv: Nora-Druk (in Ukrainian).
- Кононенко** — Kononenko, E. (2006). *Prostitutes also get married*. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).
- Костенко** — Kostenko, L. (2011). *Notes of Ukrainian madman*. Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA (in Ukrainian).
- Матюша** — Matiusha, P. (2022). *Viiechka: tales*. Haisyn: “TUT” (in Ukrainian).
- Матіос 1** — Matios, M. (2005). *Dairy of aeheaded*. Lviv: LA “PIRAMIDA” (in Ukrainian).
- Матіос 2** — Matios, M. (2007). *Sweet Darusya*. Lviv: LA “PIRAMIDA” (in Ukrainian).
- Матіос 3** — Matios, M. (2008). *Moskalytsia; Mother Marica, the Wife of Chrystofor Columbus*. Lviv: LA “PIRAMIDA” (in Ukrainian).
- Меднікова** — Mednikova, M. (2006). *Star*. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).
- Мензатюк** — Menzatiuk, Z. (2006). *Kyiv stories*. Lviv: Vydavnytstvo Staroho Leva (in Ukrainian).
- Покальчук** — Pokalchuk, Yu. (2005). *Giddy smell jangle*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Роздобудько 1** — Rozdobudko, I. (2006). *Twelve, or Raising a woman in conditions unfit for life*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Роздобудько 2** — Rozdobudko, I. (2007). *Last diamond of milady*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).
- Ульяненко** — Ulianenکو, O. (2009). *Woman of his dreams*. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub “Klub Simeinoho Dozvillia” (in Ukrainian).
- Хомин** — Khomyn, I. (2006). *Sakral*. Kharkiv: Folio (in Ukrainian).

REFERENCES

- Azarova, L.Ye. (2016). Laws of structural organization of multicomponent complex words in the concept of the “golden” proportion. *Problems of humanitarian sciences. Series “Philology”*, 38, 225—235 (in Ukrainian).
- Halyshyn, I.M. (2011). Telescopy as one of the new ways of English language derivation. *Scientific bulletin of the Lesya Ukrainka Volyn National University*, 3(2), 82—87 (in Ukrainian).

- Kasim, H.Yu. (1977). Reasons for the appearance of toponymic composites. *Movoznavstvo*, 4, 76–80 (in Ukrainian).
- Klymenko, N.F. (1984). *Word-forming structure and semantics of complex words in the modern Ukrainian language*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Klymenko, N.F. (2007a). Fusing. “*Ukrainian language*”. *Encyclopedia* (p. 211). Kyiv: “Ukr. entsykl.” im. M.P. Bazhana (in Ukrainian).
- Klymenko, N.F. (2007b). Word formation. “*Ukrainian language*”. *Encyclopedia* (pp. 616–617). Kyiv: “Ukr. entsykl.” im. M.P. Bazhana (in Ukrainian).
- Klymenko, N.F. (2007c). Word formation. “*Ukrainian language*”. *Encyclopedia* (p. 447). Kyiv: “Ukr. entsykl.” im. M.P. Bazhana (in Ukrainian).
- Klymenko, N.F. (2007d). *Telescoping*. “*Ukrainian language*”. *Encyclopedia* (p. 680). Kyiv: “Ukr. entsykl.” im. M.P. Bazhana (in Ukrainian).
- Klymenko, N.F., Karpilovska, Ye.A., & Kysliuk, L.P. (2008). *Dynamic processes in the lexicon of the modern Ukrainian language*. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho (in Ukrainian).
- Koloiz, Z.V. (2007). *Ukrainian occasional derivation: Monograph*. Kyiv: Aktsent (in Ukrainian).
- Kovalov, V.P. (1983). A vocabulary of artistic neologisms. *Ukrainian language and literature at school*, 6, 24–27 (in Ukrainian).
- Kovalyk, I.I. (1979). Derivatology (word formation) as an independent linguistic discipline and its place in the system of language science. *Word formation of modern Ukrainian literary language* (pp. 5–56). Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Kysliuk, L.P. (2017). *Modern Ukrainian word-formation nomination: resources and development trends*. Monograph. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho (in Ukrainian).
- Myslyva-Bunko, I.Ya. (2013). Juxtaposition names of persons in the modern Ukrainian press. *Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University*, 8(5), 114–119 (in Ukrainian).
- Neliuba, A. (2007). *Phenomena of economy in the word-forming nomination of the Ukrainian language*. Kharkiv: Suchasnyi druk (in Ukrainian).
- Styshov, O.A. (1999). Features of the development of the lexical composition of the Ukrainian language at the end of the XX century. *Movoznavstvo*, 1, 7–21 (in Ukrainian).
- Tymoshenko, T.R. (1975). *Telescoping in the word-formation system of the modern English language* [Dis. ... Doctor of Philological Sciences]. Kyiv (in Russian).
- Viniar, H.M. (1995). Features of design of novelties by the method of telescoping. *Ukrainian language: issues of system and functioning* (pp. 17–19). Kryvyi rih: Kryvorizkyi natsionalnyi universytet (in Ukrainian).
- Vokalchuk, H.M. (2008). *Word creation of Ukrainian poets of the 20th century: monograph*. Ostroh: Nats. un-t “Ostrozka akademiia” (in Ukrainian).
- Zhluktenko, Yu.A. (1981). *Neologisms are telescopic words. English neologisms*. Kyiv: Naukova dumka (in Russian).

Received 21.07.2023

Tetiana Khomych, Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Docent,
Head of the Department of Ukrainian language and literature
T.H. Shevchenko National University “Chernihiv colehium”
53 Hetmana Polubotka St., Chernihiv 14013, Ukraine
E-mail: chnpu@chnpu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4557-3174>

AUTHOR WORD FORMATION IN THE UKRAINIAN ARTISTIC PROSE DISCOURSE OF THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The language of Ukrainian fiction of the beginning of the 21st century is analyzed in the article, particularly the vocabulary formed by the ways of compounding: word-composition, stem-composition and abbreviations. Attention is drawn to occasional novelties.

It has been established that compounding is a productive way of derivation in the modern Ukrainian language. In the artistic style, it activated its potential under the influence of external and intra-linguistic factors, such as: accession of the lexicon with foreign language elements, the effect of the law due to economy of linguistic means, the tendency to complicate the language structure, the search for new expressive forms, informatization and computerization, etc.

It is determined that a compound word in an artistic text is a coherently designed lexical unit. The author's novelty in grammatical and semantic aspects presents a new meaning which is necessary for the context and does not simply reflect the content of its formative components.

It is substantiated that the use of apposition, as one of the types of juxtapositions, is a productive way of forming complex neolexemes in artistic Ukrainian prose; repetition of the same or similar in meaning antonymous or synonymous nominative words forms a type of word formation — reduplication; splicing is also used by Ukrainian novelist, but the authors go beyond the boundaries of “traditional” word formation, using the technique of graphic combination of several words, the technique of multiple repetition of one lexeme or its part; in the context of splicing, its variation is singled out, when a syntactic construction that undergoes compression becomes the formative base.

It has been clarified that in Ukrainian fiction there are many lexemes formed by varieties of word formation (pure, compound-suffix, compound-zero, compound-inflectional, prefix-compound-suffix). Authors often introduce occasionalisms into the linguistic canvas of works, which denote a certain new concept, the image that are talked about.

It has been established that the abbreviation in Ukrainian fiction has no tendency to intensive use.

Keywords: *compounding, compounds, word formation, stem formation, abbreviation, telescoping, occasionalism.*